

SOCIETY FOR THE PROTECTION
OF BIODIVERSITY OF THRACE

Protecting the Egyptian vulture in the Balkans: a never ending battle against wildlife poisoning

Elzbieta Kret

WWF Greece / Society for the Protection of Biodiversity of Thrace

LIFE Egyptian vulture Project Final Conference, 19-21/9/2023, Matera,
Italy

The Balkan Team

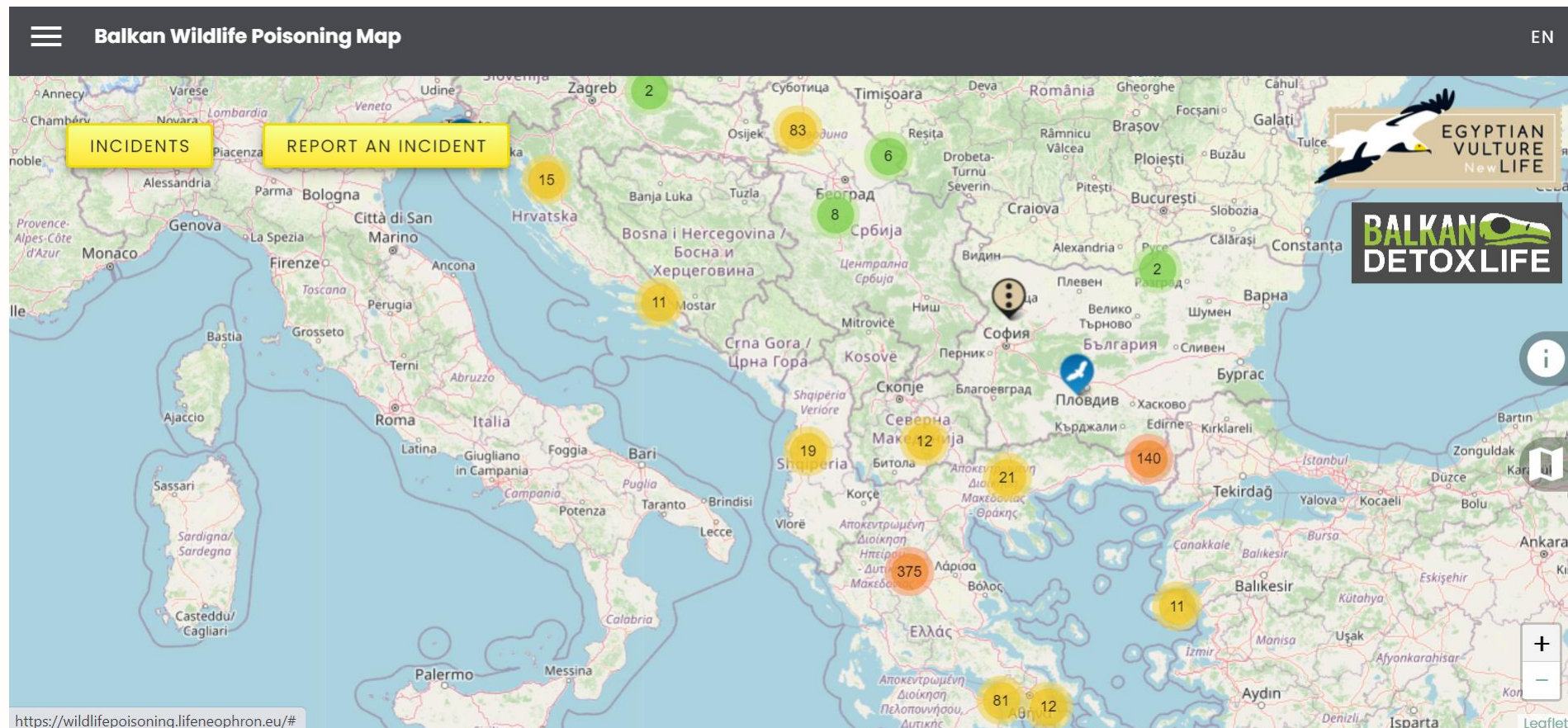
LIFE16 NAT/BG/00874

Wildlife poisoning in the Balkans

- Identified as one of the most important conservation problems for scavenger species, particularly for vultures.

The more you look, the more you find

Drivers & land users behind this practice

- ✓ To kill **predators** (mainly large carnivores but not only) that cause losses in livestock, beehives, game or crops
- ✓ To kill **working dogs** (sheepdogs & hunting dogs):
  - Land use conflicts
- ✓ To kill **feral dogs**
- ✓ To control **fox** populations:
  - Predates on game
  - Creates problems during hunting dog training
- ✓ To **solve personal disputes**

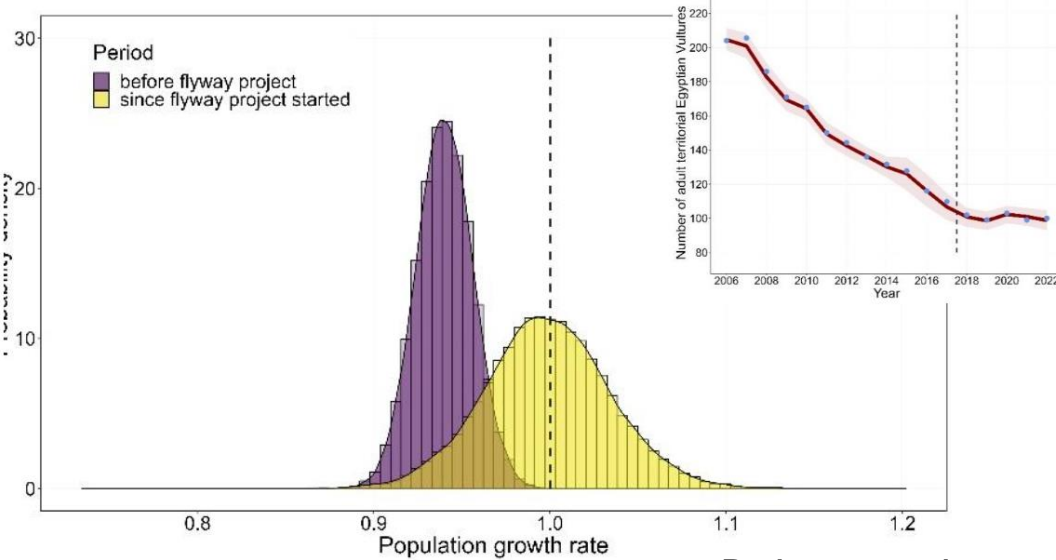
- ✓ Livestock breeders
- ✓ Hunters
- ✓ Beekeepers
- ✓ Farmers
- ✓ Neighbours...

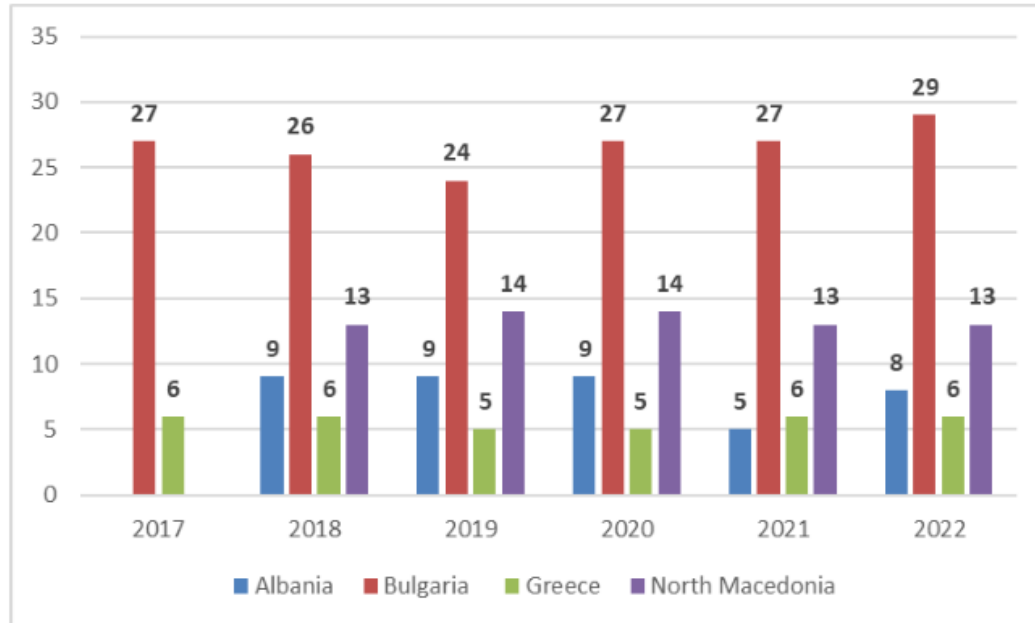
Egyptian vultures in the Balkans

Around 50 Egyptian vultures were poisoned

Dobrev et al. 2023

Expert assessment of the priority to mitigate three major anthropogenic threats to EV along the Eastern Mediterranean flyway

Country		Poisoning	Electrocution/collision	Direct persecution
Europe	Albania	4	3	1
	North Macedonia	4	2	1
	Bulgaria	4	3	2
	Greece	5	3	1

Middle East	Turkey	2	5	2
	Syria	3	2	4
	Lebanon	3	2	4
	Jordan	2	4	1
	Saudi Arabia	5	4	2

Africa	Egypt	3	4	2
	Ethiopia	4	5	0
	Nigeria	2	1	5
	Niger	2	1	4

Oppel et al. 2021

2 LIFE projects

2011-2016

The Return of the Neophron

- The Balkan regional component: Bulgaria and Greece

Prevent the extinction of the Egyptian vulture in Bulgaria and Greece by addressing the major threats for the species.

LIFE10 NAT/BG/000152

2017-2022

Egyptian Vulture New LIFE Project

- The Balkan regional component: Bulgaria, Greece, Albania, North of Macedonia
- The Flyway component: the Middle East and Africa

LIFE16 NAT/BG/000874

Reinforce the easternmost European Egyptian Vulture population by delivering urgent conservation measures by eliminating major known threats at breeding grounds and along the flyway.

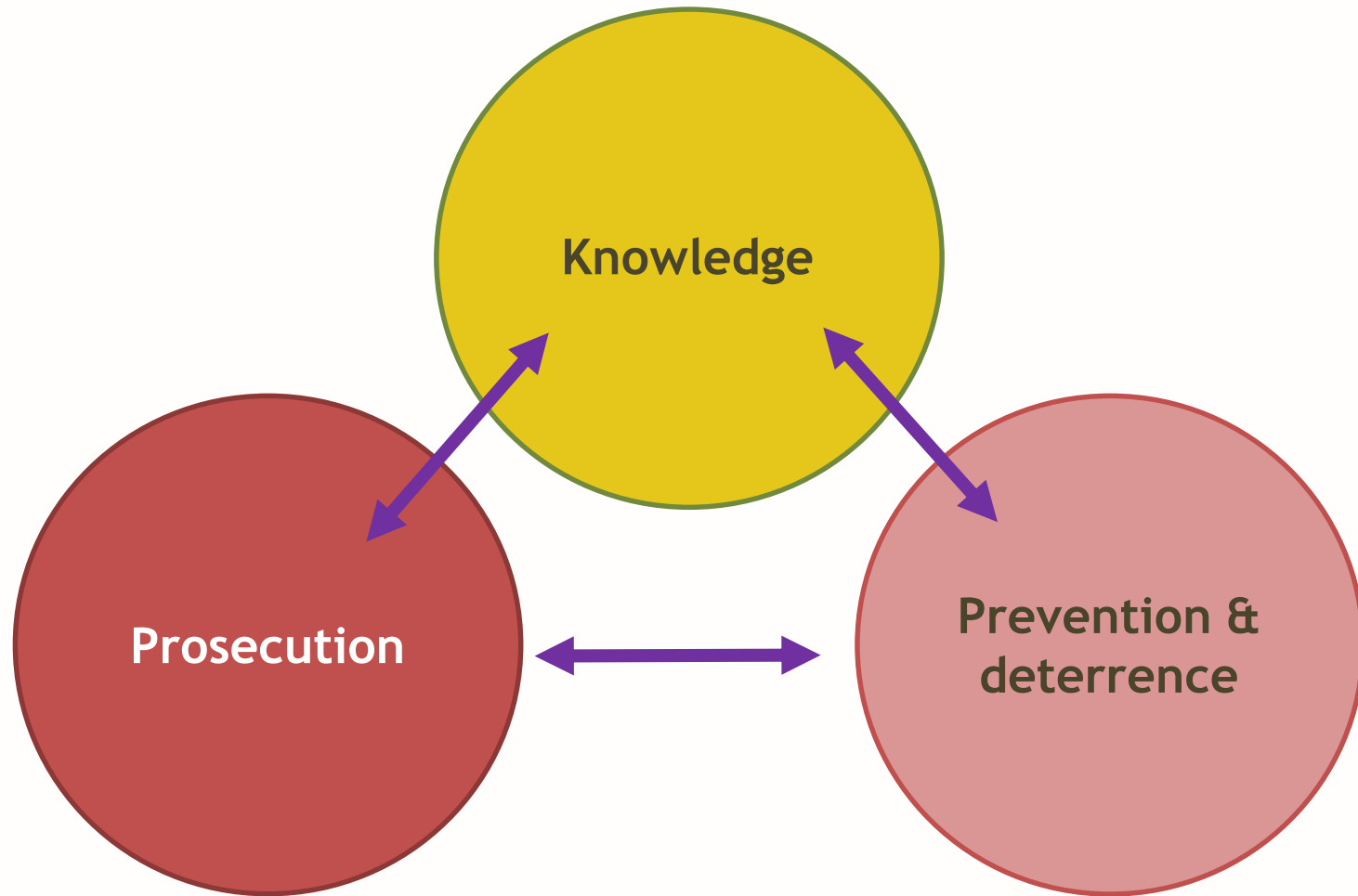

Eye opener!

New approach was needed!

Multi-level approach

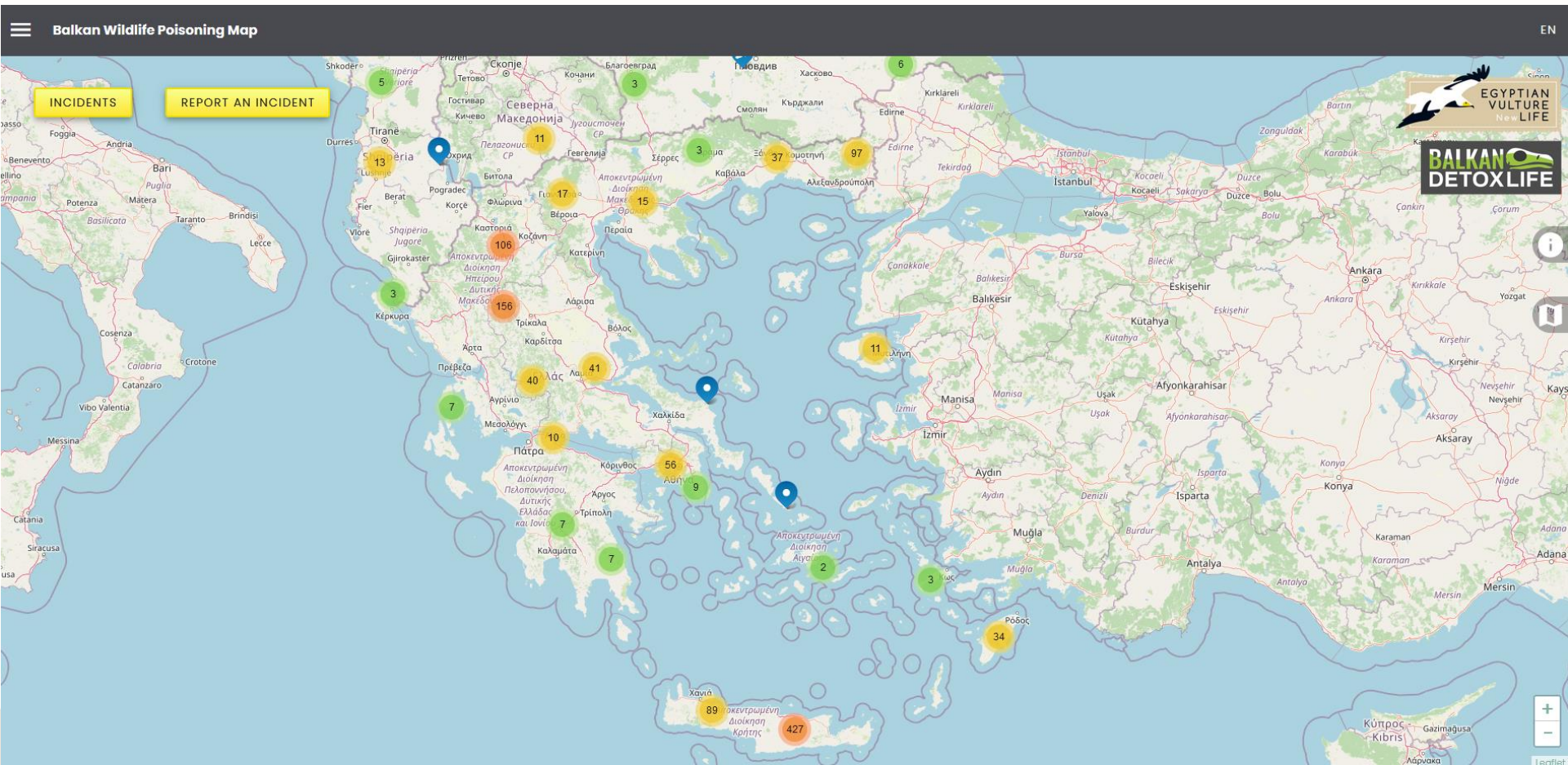

Monitoring actions → *Knowledge & prosecution*

➤ Creation of an online Balkan Poison DB and map

- ✓ Updated data on poison events in the Balkans
- ✓ DB maintained by NGOs → Aim to be managed by Ministry of Environment

Advocacy & policy actions → **Knowledge, prevention & deterrence, prosecution**

➤ Endorsement of Local Action Plans against Wildlife Poisoning at national level sets action protocols and distributes responsibilities among national and local authorities (LAPs first approved in 2018 as MD → Upgraded to JMD in 2022).

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

25 Οκτωβρίου 2017

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 3760

45059

ΑΠΟΦΑΣΙΣ
Αριθ. οικ. 43236/1053
Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον Ασπιράρι (Neophoron resporptus) στην Ελλάδα.
ΟΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. α. Τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 10 και της παρ. 2 του άρθρου 20 και του αριθ. 29 παρ. 1 και 2 του ν. 3937/2011 (Α' 60) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».
- β. Τις διατάξεις του άρθρου 77 του ν. 4270/2014 (Α' 143) «Άρχις δημοσιονομικής διατήρησης και επένδυσης-ορισμού λογιστικού».
2. Το άρθρο 90 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το πρώτο άρθρο του π.δ. 63/2005 (Α' 98).
3. Τις διατάξεις του π.δ. 70/2015 «Αναστολή των Υπουργικών Πολιτικών και Αξιωματικών Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Αναστολή του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αεροπλανοπορίας και του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νηρυμικής Πολιτικής. Μετανομή του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Οικονομικών, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού σε Υπουργείο Οικονομικών, Ανάπτυξης και Τουρισμού και του Υπουργείου Παραγωγής Αναγκαίων Τροφίμων, Περιβάλλοντος και Ενέργειας σε Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Μεταφορά Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας στο Υπουργείο Οικονομικών, Ανάπτυξης και Τουρισμού (Α' 114).
4. Τις διατάξεις του π.δ. 80/2016 «Αναλυτική υποδείκνωση από τους διατάκτες (Α' 145).
5. Την υπ. αριθ. 3236/2016 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

7. Την με α.π. οικ. 19281/648/13.4.2017 σχετική εισήγηση της Δ/νσης Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων Περιοχών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

8. Την με α.π. οικ. 19281/648/13.4.2017 σχετική εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

9. Το πρόγραμμα LIFE+ «Επείγοντα μέτρα για την εξασφάλιση της επιβίωσης του Ασπιράρι (Neophoron resporptus) στη Βουλγαρία και την Ελλάδα» LIFE10 NAT/BG/000152, που υλοποιείται με τη συγκατάθεση του χρηματοδοτικού μέσου LIFE+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη συγκατάθεση της Διεύθυνσης Α.Γ. Αφής και άλλες τα συμπεράσματα της μελέτης «Ασπιράρις Η Κατάσταση του είδους στην Ελλάδα που απεικονίζεται στα πλαίσια του προγράμματος LIFE10 NAT/BG/000152 καθώς και τα σχετικά παραδοθέντα του έργου που περιλαμβάνει το πρώτο σχέδιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

10. Την με α.π. οικ. 3319/104/23.1.2017 διαβίβαση του σχεδίου της παρούσας απόφασης στην επιτροπή Φύση 2000 και την από 2.2.2017 διατύπωση συμφωνημένης γνώμης επί του εν λόγω σχεδίου της επιτροπής Φύση.

11. Τα σχέδια και απόψεις που υποβλήθηκαν κατά την περίοδο δημόσιας διαβούλευσης από 23.1.2017 έως τις 23.2.2017, του σχεδίου της παρούσας απόφασης.

12. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης προκαλείται βλάβη σε βάρος του προϋπολογισμού του Προσώπου Τεσσάρων που εκτιμάται στις 623.000 € (ΚΑΕ 2269.2279.9899). Στη 2017 25000€, 2018 125000 €, 2019 125000 €, 2020 125000 €, 2021 125000 €, 2022 98000 € απορροφούμε:

Άρθρο 1
Εγκρίνεται το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για τον Ασπιράρι (Neophoron resporptus) σύμφωνα με τα ειδικά καθυποχούμενα στην παρούσα απόφαση.

Άρθρο 2
Εκδίδεται Σχέδιο

Σκοπός του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) για τον

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

22 Αυγούστου 2022

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 4459

45239

ΑΠΟΦΑΣΙΣ
Αριθ. ΥΠ.ΕΝ./Δ.Δ.Δ/83415/2715
Μέτρα και διαδικασίες για τον έλεγχο της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων σε είδη της άγριας πανίδας - Συντονισμός συναρμόνων υπηρεσιών και φορέων.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ -
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ - ΕΣΤΕΡΙΚΩΝ -
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τον ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαρρύθμιση της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133), σε συνδυασμό με το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005 - Α' 98).
2. Το ν.δ. 86/1969 Δασικός Κώδικας (Α' 7) όπως τροποποιήθηκε με το ν.δ. 996/1971 (Α' 192) και τον ν. 177/1975 (Α' 205).
3. Τον ν. 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (Α' 60), και άλλες την παρ. 2 του άρθρου 10, της παρ. 1, 2 και 4 του άρθρου 15 και της παρ. 2 του άρθρου 20.
4. Τον ν. 998/1979 «Περί προστασίας δασών και των δασικών ορίων εντός της χώρας» (Α' 298), και άλλες την παρ. 1 του άρθρου 5 και της παρ. 14 του άρθρου 78.
5. Τον ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α' 160), και άλλες την παρ. 3 του άρθρου 20.
6. Τον ν. 1845/1989 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση της αγροτικής έρευνας και τεχνολογίας - Δασοπροστασία και άλλες διατάξεις» (Α' 102).
7. Τα άρθρα 1 έως και 11 του ν. 4519/2018 «Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις» (Α' 25), όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4685/2020 «Ευνομοθετικό-παραβιολογιστική νομοθεσία».
8. Την υπό στοιχεία ΥΠ.ΕΝ./Δ.ΝΕΠ/72683/2709/11.10.2021 κοινή υπουργική απόφαση «Έγκριση του Οργανισμού του Νομικού Προσώπου Ιδρυτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) με την επωνυμία Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.Π.Υ.Π.Ε.Κ.Α.)» (Β' 4768).
9. Τη Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος στην Ευρώπη, όπως κυρώθηκε με τον ν. 1335/1983 (Α' 32) και ειδικότερα τα άρθρα 4, 7, 8 και 9 αυτής.
10. Τη Σύμβαση 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας και ειδικότερα τα άρθρα 7, 12, 13, 14, 15 και 16 αυτής.
11. Την υπ. αριθ. 3338/3028/11.12.1998 κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ειδικά στην Ελλάδα)» (Β' 1289) και υπ. αριθ. 29459/15.10.2005 κοινή υπουργική απόφαση (Β' 992), σε συμπλήρωση με διατάξεις της οδηγίας 2006/105 του Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Β' 645).
12. Την οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ης Νοεμβρίου 2009 «περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών» (ιαδικαστική οδηγία) και ειδικότερα τα άρθρα 5, 6, 7, 8 και 9 αυτής.
13. Την υπό στοιχεία Η.Π. 37338/1807/Ε103/06.09.2010 κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων ενδοπατημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Περί διατήρησης των αγρίων πτηνών», του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως καυκασιοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ (Β' 1465), όπως τροποποιήθηκε με την υπ. αριθ. 4685/2020 «Ευνομοθετικό-παραβιολογιστική νομοθεσία».

Huge step
BUT
the effectiveness of the LAPs will depend on their proper implementation and the **active involvement of all the authorities and bodies involved.**

Advocacy & policy actions → *Knowledge, prevention & deterrence, prosecution*

- In 2021, the Minister of Environment and Water approved the “National Action Plan to combat illegal use of poison in wild (2021-2030) developed by the BSPB.

MINISTRY OF ENVIRONMENT AND WATER

Approved by Order No RD-795/02.08.2021
of the Minister of Environment and Water

NATIONAL ACTION PLAN TO COMBAT THE ILLEGAL USE OF POISONS
IN THE WILD

2021 – 2030

Sofia, 2021

Enforcement actions → *Knowledge, prevention & deterrence, prosecution*

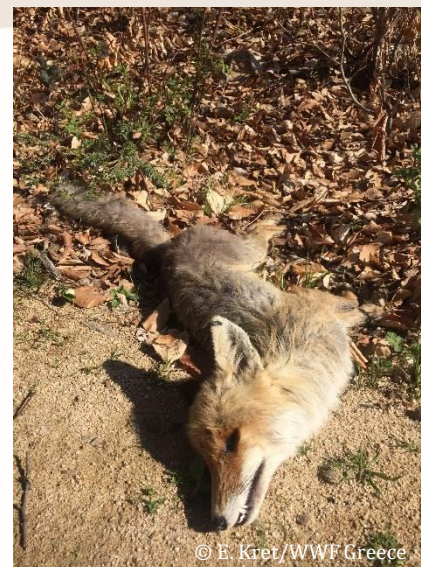
- In 2014, creation & operation of 2 first Antipoison Dog Units in the Balkans

Period: 2014 – 2022

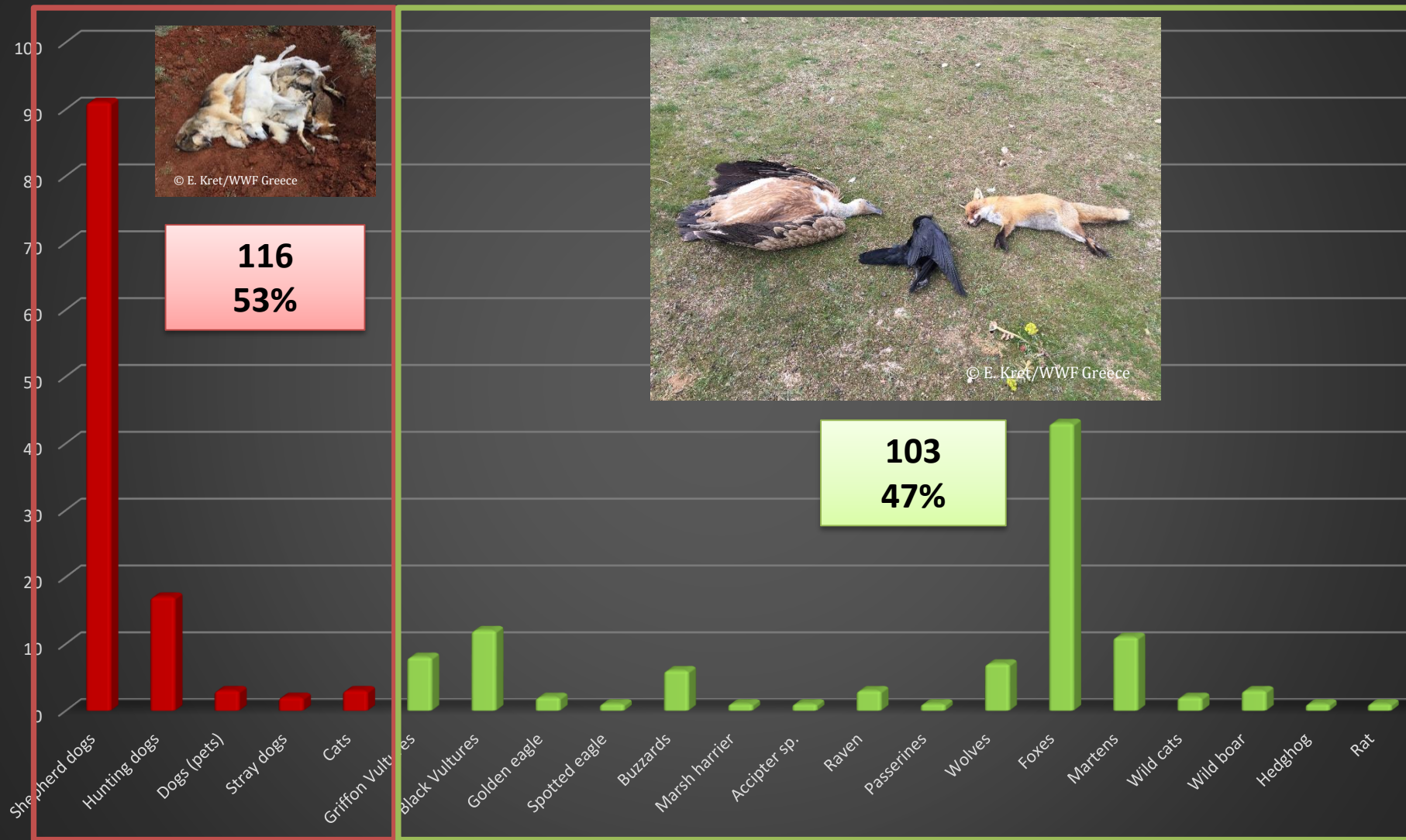
Patrols	497
Kilometers	1217
Number of poison incidents	112
Poisoned animals	219
Poison baits	245

The use of poison baits affects both wildlife and domestic animals

Poisoned animals

2014-2021

Re-vulture LIFE14 NAT/NL/000901

- The Return of the Neophron
LIFE10 NAT/BG/000152

- LIFE Bonneli eastMed
LIFE17 NAT/GR/000514

- A.G. Leventis Foundation

- MAVA Foundation

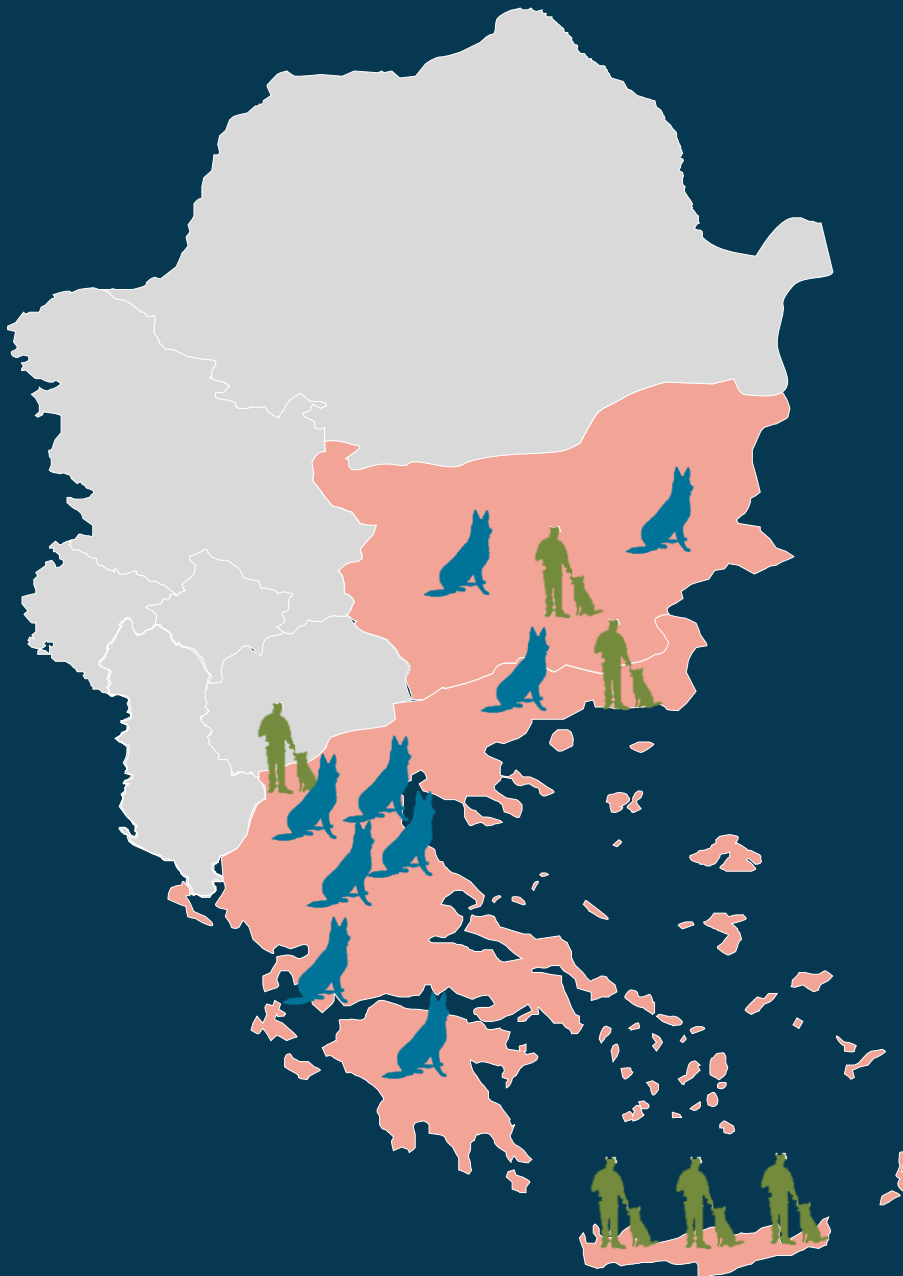
2022

Ministry of the Interior - Police

Ministry of Environment and Energy-
Natural Environment & Climate
Change Agency

Preventive and innovative actions → *Prevention & deterrence*

- Testing of methods to reduce human-wildlife conflict due to predation of livestock → **Fight drivers behind the use of poison!**
  - ✓ Distribution of local races of sheepdogs and creation of network of breeders
  - ✓ Veterinary care of sheepdogs
  - ✓ Testing of two alternative predator deterrent methods (fladry fences and foxlights)

Preventive actions → *Prevention & deterrence*

➤ Distribution of livestock guarding dogs (LGDs) and creation of network of LGD breeders:

- ✓ Greek races: Molossus of Epirus & Greek shepherd dog
- ✓ All LGD microchipped and vaccinated
- ✓ Vet care provided
- ✓ 131 dogs distributed

Preventive actions → *Prevention & deterrence*

22 farms

➤ Testing of fladry fences:

- ✓ Method used in US, Canada, etc against wolves
- ✓ Never tried before in GR by livestock breeders (simple & turbo)
- ✓ Fladry design improved to better adapt to Greek mountain conditions
- ✓ Particularly useful for transhumant stockbreeders (temporality of method)
- ✓ Monitored with trap cameras to check efficiency

Preventive actions → *Prevention & deterrence*

49 farms - 330 foxies

➤ Testing of foxlights:

- ✓ Method first designed in Australia, proved efficient against many predators
- ✓ Never tried before in GR by livestock breeders
- ✓ Random flashes of light imitating human presence
- ✓ Monitored with trap cameras to check efficiency

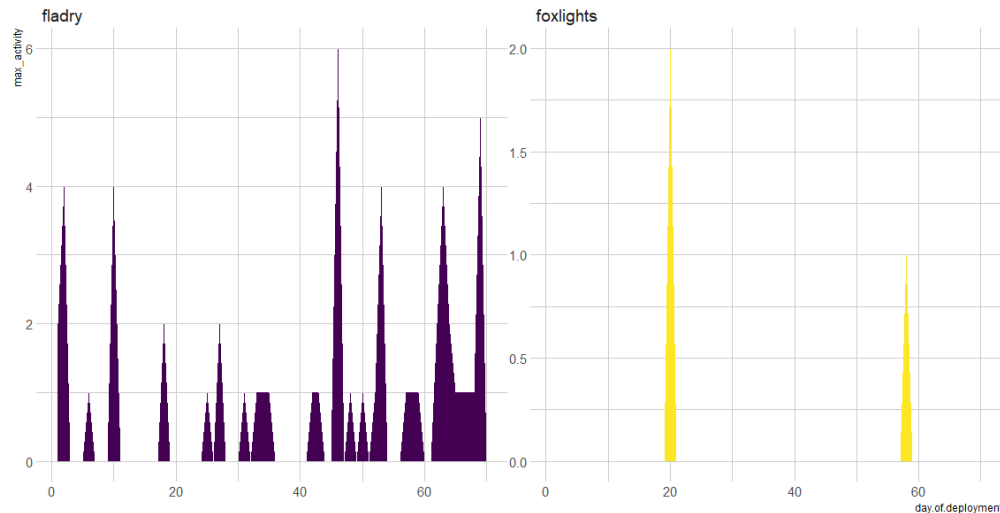

Preventive actions → *Prevention & deterrence*

- Preliminary assessment of efficiency of fladry and foxlights:

Wolf activity

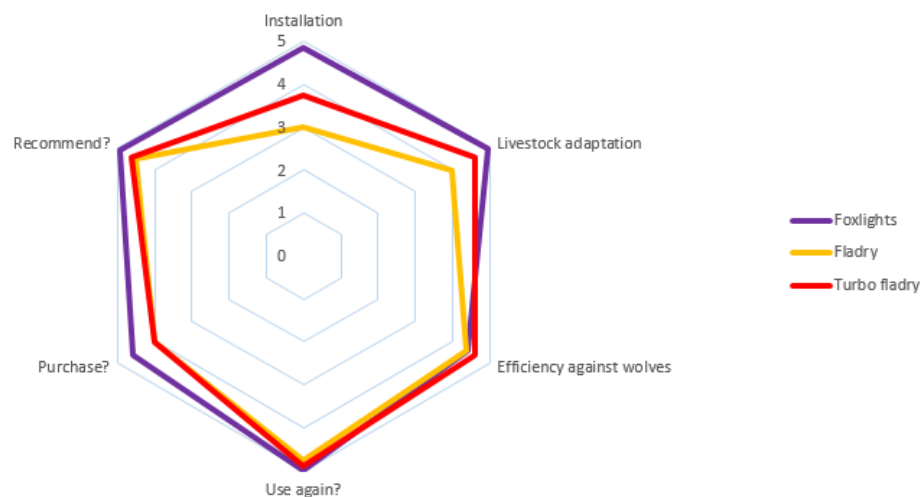

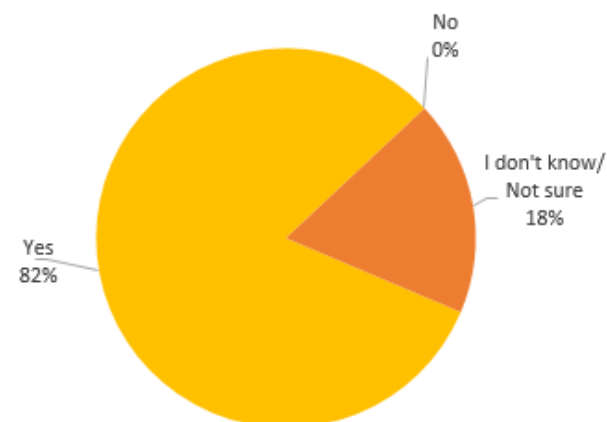
Preventive actions → *Prevention & deterrence*

- Preliminary assessment of three methods based on questionnaires:

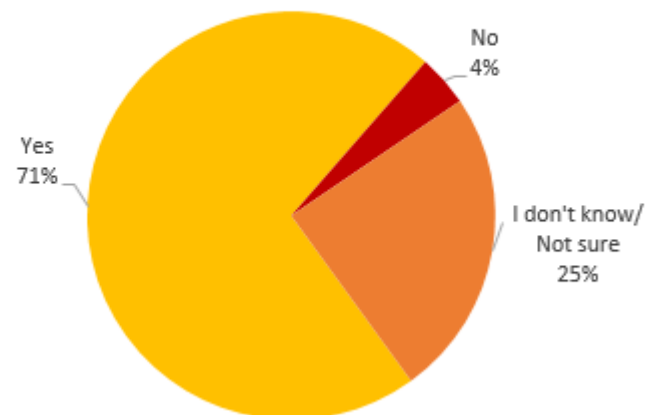
Comparison of methods based on answers to questionnaires

Are Greek breeds of LGD better?

Continue to use?

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

- ✓ Creation of networks of local stakeholders (land users and public bodies) against poison → **Informed stakeholders are our best allies who can play an active role in the fight against poison!**
- ✓ Distribution of materials and provision of services that help them in their everyday working life (electric fences, binoculars, antipoison first aid kits, vet care for sheepdogs)

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

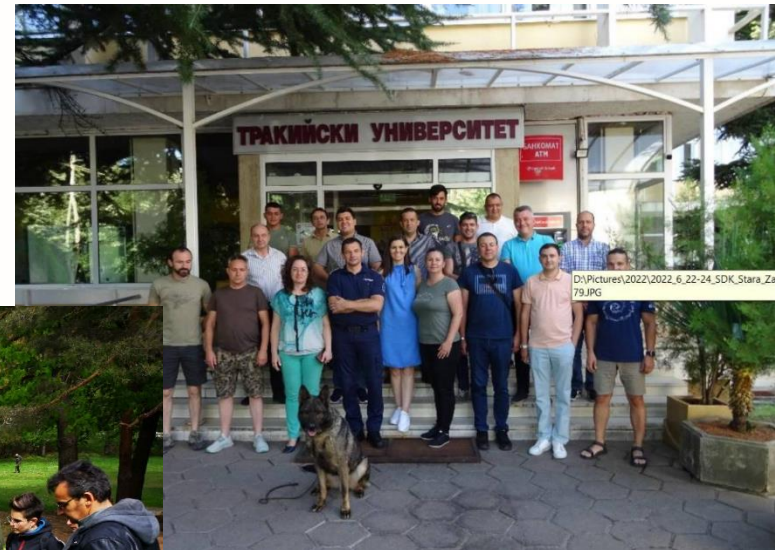
- ✓ Creation of networks of local stakeholders (land users and public bodies) against poison → **Informed stakeholders are our best allies who can play an active role in the fight against poison!**
- ✓ Distribution of tools among relevant authorities to help them manage poisoning events (antipoison kits, necropsy kits, freezers, GPS)

Capacity building actions → *Knowledge, prevention & deterrence, prosecution*

- ✓ Informative & training seminars on poison bait management for law enforcement officers
  - ✓ **Essential** to have **staff members of the Forestry Services, Police and Game Guards properly trained** in the issue and management of wildlife poisoning.

Advocacy & policy actions → Knowledge, prevention & deterrence, prosecution

РЪКОВОДСТВО

За разследване на случаи на отравяне в дивата природа и прилагане на оперативен протокол за събиране на доказателства

Българско дружество за защита на птиците
Природозащитна поредица на БДЗП, **книга 37**

Ръководството е предназначено за употреба от разследващите органи в Република България.

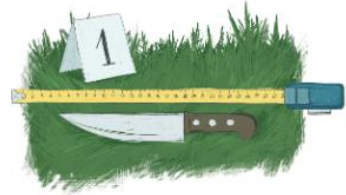
За целта на настоящото ръководство ще се фокусираме върху оперативното разследване на местопрестъплението и правилното снемане на доказателства и събиране на пробите.

Обследване на местопрестъплението и снемане на доказателства

а. Ограничаване на периметъра на местопрестъплението

б. Обозначаване на доказателствата

г. Вертикално обследване на местопрестъплението – Когато помощна линия е начертана напречно на елемент или терен, за да се покажат разлики във височините, които са необходими при всеки тип проучване.

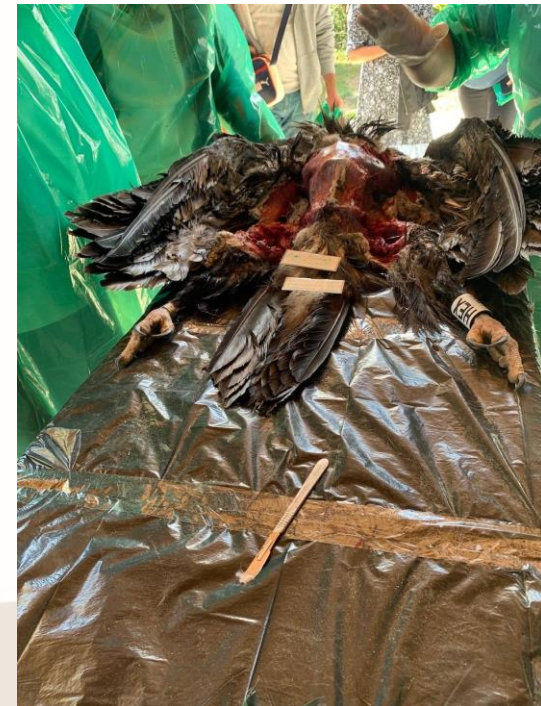
г. Ключове на събраните доказателства

илюстрация	номер	описание
	1	Отпечатък от обувка
	2	Материал от дива животни
	3	Биологичен материал
	4	Оръжие/предмет
	5	Частичен отпечатък

Capacity building actions → *Knowledge & prosecution*

- ✓ Informative & training seminars on carrying out a necropsy in cases of poisoning for vets

Capacity building actions → *Knowledge, prevention & deterrence, prosecution*

✓ Meetings

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

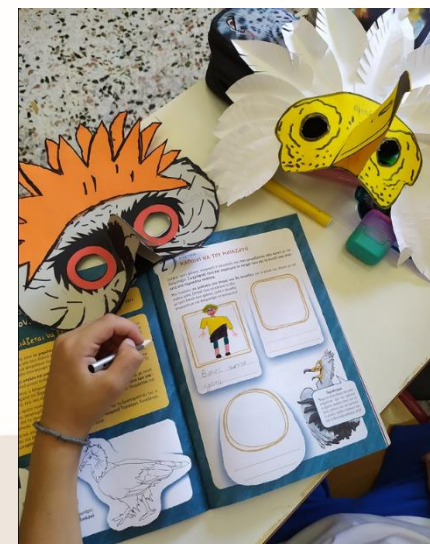
- ✓ Environmental activities at schools and local communities
  - ✓ Active involvement of kids in the fight against poison. The message “travels back” to the parents

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

- ✓ Environmental activities at schools and local communities
  - ✓ Creation of an environmental education kit focusing on wildlife poisoning.

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

- ✓ Environmental activities at schools and local communities
  - ✓ Events for kids (theatres, excursions, puppets, etc)

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

LIFE16 NAT/BG/00874

- ✓ Production of printed and audiovisual material informing about the impact of the use of poison baits
- ✓ Media work (TV, web, SoMe) & organizations of events for local communities

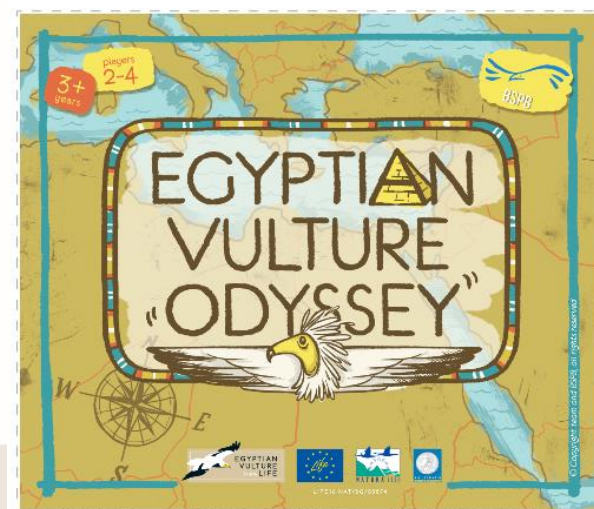

Awareness actions → *Prevention & deterrence*

LIFE16 NAT/BG/00874

- ✓ Production of printed and audiovisual material informing about the impact of the use of poison baits
- ✓ Media work (TV, web, SoMe) & organizations of events for local communities

Challenges for antipoison work in the Balkans

- ☹️ Not considered as an important environmental crime - Until recently, lack of political will and commitment, but this seems to be changing.
- ☹️ Low level of law enforcement.
- ☹️ Significantly understaffed competent authorities with limited resources.
- ☹️ Lack of general infrastructure & expertise: protocols, specialized law enforcement officers, toxicological laboratories etc.

Challenges for antipoison work in the Balkans

- ☹ Low awareness and involvement of local communities.
- ☹ Low criminal and administrative penalties (e.g 200 euros and 4 months suspended prison sentence for shepherd using poison baits in one case in Greece).
- ☹ Almost zero cases reach the court.

Next steps

- ✓ Continue with training of relevant authorities to increase law enforcement & ensure cases reach the courts.
- ✓ Changes in law to stiffen and increase criminal and administrative penalties.
- ✓ Increase public awareness and reduce tolerance to poison baits among local communities.

On a brighter side...

- ✓ Egyptian vulture population numbers seem to have stabilized in the last years (Greece & Balkans)
- ✓ During the last years, the relevant authorities have started to become significantly more involved and active in the fight against poison.
- ✓ ...we won't give up the fight just yet!!

SOCIETY FOR THE PROTECTION
OF BIODIVERSITY OF THRACE

Thank you
for your
attention!

www.lifeneophron.eu

